

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 40/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Itämeren ja Suomenlahden rehevöitymisen ehkäisemisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 40/2019 vp:

Mihin konkreettisiin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä Itämeren ravinnekuormituksen tilan parantamiseksi ja

aikooko hallitus nostaa Itämeren rehevöitymiseen liittyviä kysymyksiä esille Suomen 1.7.2019 alkavalla EU-puheenjohtajakaudella ja HELCOM-puheenjohtajakaudella myös muiden maiden sitouttamiseksi yhteisiin tavoitteisiin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pitkäjänteisen merensuojeluyhteistyön myötä Itämeren ravinnekuormitus on laskenut 1950–60 lukujen tasolle. Vuosikymmeniä jatkuneesta ravinnekuormituksesta ja siitä aiheutuneesta rehevöitymisestä toipuminen kestää kuitenkin vielä vuosikymmeniä ja ilmaston lämpeneminen hidastaa toipumista. Lämpeneminen edistää pohjien happikatoa mikä lisää merenpohjan ravinnevuotoa. Typen ylijäämä hehtaaria kohti on pienentynyt yhdeksästäkymmenestä kilogrammasta viiteenkymmeneen ja fosforin kolmestäkymmenestä kilogrammasta neljään. Viime vuosina taseen ylijäämät eivät ole pienentyneet ja kasvukausien väliset erot näkyvät ylijäämien vaihteluna. Fosforitase oli 3,8 kg/ha vuonna 2014, 4,0 vuonna 2015 ja laski 3,6:een vuonna 2016. Typpitase oli vastaavina vuosina 47, 49 ja 47 kg/ha/v. Ohjelmakaudella 2014–2020 fosforitase on vakiintunut noin neljään ja typpitase noin 47:ään kg/ha/v. Taseet ovat pienentyneet selvimminkin kasvintuotantoon ja vähemmän kotieläintuotantoon keskittyneillä alueilla. Erot alueellisissa keskiarvoissa johtuvat pääosin kotieläin- ja viljantuotannon painottumisesta eri alueille. Ravinteiden kierrättämisen edistämällä voidaan vähentää valmistusprosessissa paljon energiaa vaativien ja uusiutumattomia luonnonvaroja hyödyntävien väkilannoitteiden käyttöä sekä ylläpitää peltomaan orgaanisen aineksen määrää.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 40/2019 vp

Kestävä maataloustuotanto perustuu hyvässä kasvukunnossa oleviin peltoihin, joiden viljelykierrosta, muokkauksesta, lannoituksesta, kasvinsuojelusta ja sadonkorjuusta viljelijä huolehtii käyttäen apuna uusia teknologioita ja viljelymenetelmiä. Viljelyssä otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen.

Maataloustuotannon harjoittamisella on aina vaikutuksia sekä pinta- ja pohjavesiin, ilmaan, että luonnon monimuotoisuuteen. Positiivisina vaikutuksina ovat ns. ekosysteemi-palvelut. Negatiivisia ympäristövaikutuksia on jo pitkään vähennetty sekä lainsäädännöllä (ympäristönsuojelulaki, nitraattiasetus, lannoitevalmisteasetus, luonnonsuojelulaki), että myös viljelijöiden vapaaehtoisilla toimilla. Näistä osaan liittyy taloudellisia kannustimia.

Maatalouden ravinteiden käyttöä säädellään Suomessa ns. nitraattiasetuksella, jolla on pantu toimeen EU:n nitraattidirektiivin velvoitteet. Nitraattiasetus määrittää korkeimmat sallitut typpilannoitusmäärät ja lannan käytön vaatimukset. Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmä puolestaan ohjaa käyttämään typpi ja fosforiravinteita kasvien tarpeen ja kasvuympäristön olosuhteiden, maan viljavuuden, maalajin sekä alueen perusteella. Nitraattidirektiivin lisäksi vesipolitiikan puitedirektiivi ja meristrategiadirektiivi edellyttävät vesiin liittyvien laatutavoitteiden saavuttamista. Komissio on Suomelle antamassa vesienhoitoa koskevassa palautteessaan kiinnittänyt huomiota vesiensuojelun tavoitteiden saavuttamiseen vesipuitedirektiivin ja nitraattidirektiivin keinoin, erityisesti maatalouden fosforikuormituksen vähentämiseen lainsäädäntötoimin.

Ympäristöministeriön käynnistämässä vesiensuojelun tehostamisohjelmassa 2019-2023 toteutetaan laajamittainen kipsinlevityshanke Saaristomeren valuma-alueella sekä selvitetään rakennekalkin ja kuitulietteiden käyttöä maatalouden vesiensuojelukeinoina. Ohjelmalla edistetään myös muita maatalousalueella tehtäviä vesiensuojelutoimia, joiden tarpeellisuutta kipsikäsittely ei vähennä, muun muassa kehittämällä maa- ja metsätalouden vesiensuojelun valuma-aluekohtaista toimintamallia. Lisäksi vähennetään ilmastonmuutoksesta aiheutuvaa lisääntyvää ravinnekuormitusta toteuttamalla luonnonmukaisen vesistörakentamisen menetelmiä maa- ja metsätaloudessa.

Yhteisen maatalouspolitiikan keinoin toteutetaan tällä hetkellä rahoituskauden 2014-2020 mukaisia vesiensuojelutoimenpiteitä. Näihin kuuluvat viljelijätukien ehtoina olevien täydentävien ehtojen noudattaminen, viherryttämistuen toimenpiteet sekä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteet. Maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteisiin kuuluvat mm. suojakaistat, talviaikaisen kasvipeitteisyyden edistäminen, kerääjäkasvien viljely, säätösalaajitus, suojavyöhykkeet, lietalannan sijoittaminen peltoon, ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrätys, luomuviljely sekä erilaiset nurmipeitteisyyttä lisäävät toimenpiteet ja kosteikkojen hoito. Ohjelman mukaisiin ympäristö-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 40/2019 vp

korvauksiin varattua rahoitusta on Rinteen hallitusohjelmassa korotettu siten, että toimenpiteet voidaan toteuttaa aiemmasta arviosta poiketen nykymuotoisena myös vuonna 2020.

Vesistöjen tilan parantaminen ja ravinnekuormituksen hallinta ovat Suomessa yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ympäristötoimien painopistealue. Vesien hyvän tilan saavuttaminen ja turvaaminen edellyttävät pitkäjänteisen työn jatkamista erityisesti ravinne- ja kiintoainekuormituksen sekä maaperän happamuudesta aiheutuvan kuormituksen vähentämisessä. Maatalouden vesistöihin aiheuttaman hajakuormituksen hallinta edellyttää laajaa ja monipuolista keinovalikoimaa sekä peltomaalla, kotieläinsuojien rakentamisessa ja tekniikassa, että lannankäsittelyssä, vesistöjen varsilla ja vesistöissä. Tulevan YMP-rahoituskauden vihreän arkkitehtuurin valmistelussa tullaan ottamaan huomioon maatalouden vesiensuojelun tavoitteet.

Hallitusohjelmassa on lisäksi useita vesiensuojelua edistäviä toimenpidekirjauksia, joista monet maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö toteuttavat yhdessä. Hallitusohjelmassa on varattu rahoitusta vesiensuojelun tehostamisohjelman jatkamiseen, kiertotalouden edistämishojelman toteuttamiseen, tulvasuojeluun ja peltojen vesitalouden hallintaan sekä ravinteiden kierrättämisen edistämiseen kärkihankkeen ja bio-kaasutuotannon avulla. Lisäksi lisätään ympäristötutkimuksen resursseja. Hallitusohjelman kirjausten toteutus konkretisoituu syksyn aikana.

YMP:n uudistuksessa ympäristö- ja ilmastotavoitteet ovat olleet tärkeitä prioriteetteja komission asetusehdotuksista lähtien ja myös jäsenmaat ovat kannattaneet ympäristö- ja ilmastotavoitteiden nostamista. Suomi kannattaa EU:n maatalous- sekä ympäristö- ja ilmastopolitiikan koherenssin lisäämistä ja pitää tärkeänä myös ympäristö- ja ilmastotavoitteiden korottamista. Yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) strategiasuunnitelma antaa mahdollisuuden alueellisesti tehokkaimpien toimien edistämiseksi. Suomi vie eteenpäin toimia YK:n biodiversiteettisopimuksen toteuttamiseksi sekä luonnonvarojen kestävä käytön ja eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi. Suomi vie pj-kaudellaan eteenpäin myös komission päivitetyn biotalousstrategian täytäntöönpanoa.

Itämeren suojelun keskeisin yhteistyö tapahtuu Itämeren merellisen suojelusopimuksen (1974, 1992) ja sitä toimeenpanevan HELCOM:n piirissä. Kaikki Itämeren rantavaltiot ja EU ovat HELCOM:n jäseniä. HELCOM määrittelee tavoitteet Itämeren tilalle ja kuormituksen vähentämiselle, hyväksyy suosituksia ja kokoaa seurantatietoa. Lisäksi HELCOM:lla on laaja-alainen Itämeren toimintasuunnitelma (Baltic Sea Action Plan, BSAP), joka kohdistuu erityisesti rehevöitymisen ja haitallisten aineiden vähentämiseen, luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja merenkulun ympäristösääntelyn parantamiseen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 40/2019 vp

Suomi toimii HELCOM:n puheenjohtajavaltiona vuosina 2018 – 2020 ja pyrkii puheenjohtajana kunnianhimoiseen lopputulokseen Itämeren toimintaohjelman BSAP:n uudistamisessa, erityisesti ravinnekuormituksen vähentämisessä. Suomi panostaa myös ilmastomuutoksen huomioimiseen Itämerensuojelussa sekä ravinteiden kierrätyksen toimien ulottamiseen kaikkiin Itämeren valtioihin. HELCOM on myös tärkeä työalusta EU:n meriympäristöpolitiikan puitedirektiivin toimeenpanon yhteistyölle EU-jäsenvaltioiden välillä ja Venäjän kanssa. Globaalisti HELCOM:a käytetään esimerkkinä onnistuneesta merialueyhteistyöstä ja sen toimintatavat kiinnostavat laajemminkin.

HELCOM:n maataloustyöryhmässä valmistellaan parhaillaan jäsenmaita velvoittavan Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelusopimuksen liitteen II (Prevention of Pollution from Agriculture) päivitystä. Tavoitteena on laajentaa ravinteiden kierrätyksen toimintamallia HELCOM maihin sekä määritellä selkeät vaatimukset kivennäis- ja orgaanisten lannoitteiden varastoinnin, käytön ja toimintatapojen osalta.

Helsingissä 17.7.2019

maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä